

รายงานการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยรัฐประชาธิปไตย
ภายใต้รัฐธรรมนูญ (The International Symposium on the theme
“Constitutional Democratic State”)
ระหว่างวันที่ ๑๐ – ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔
ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

การประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (The International Symposium on the theme “Constitutional Democratic State”) จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๐ – ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เนื่องในวาระครบรอบ ๘ ปีของการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยประเทศที่เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยประเทศต่างๆ ที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

การประชุมครั้งนี้มีประเทศต่างๆ เข้าร่วมการประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๒๓ ประเทศ ประกอบด้วย

๑. ออสเตรเลีย	๑๓. รัสเซีย
๒. อาเซอร์ไบจาน	๑๔. สเปน
๓. ชิลี	๑๕. ทาจิกิสถาน
๔. โคลัมเบีย	๑๖. ประเทศไทย
๕. อินโดนีเซีย	๑๗. ฟิลิปปินส์
๖. เยอรมนี	๑๘. สาธารณรัฐเกาหลี
๗. คาซัคสถาน	๑๙. ทิมอร์ เลสเต
๘. ลิทัวเนีย	๒๐. ตุรกี
๙. มาเลเซีย	๒๑. ยูเครน
๑๐. โมร็อกโก	๒๒. อุซเบกิสถาน
๑๑. เม็กซิโก	๒๓. เวเนซุเอลา
๑๒. มองโกเลีย	

สำหรับคณะผู้แทนรัฐสภาไทย ประกอบด้วย

๑. พลเอก ธีรเดช มีเพียร	ประธานวุฒิสภา	หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย
	ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา	
๒. นายประจितต์ โรจนพฤกษ์	สมาชิกวุฒิสภา	ผู้แทนรัฐสภาไทย
๓. นายกรัณ จันทจรวิวัฒน์	นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ	เลขานุการคณะผู้แทนรัฐสภาไทย
	กลุ่มงานกิจการพิเศษ	
	สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ	
	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	

นอกจากนี้ยังมีคณะผู้แทนจากศาลรัฐธรรมนูญไทยเข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย

๑. นายชัช ชลวร	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ	หัวหน้าคณะผู้แทนศาล รัฐธรรมนูญไทย
๒. นายเฉลิมพล เอกอรุณ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	ผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญไทย
๓. นายเวคิน รัตนพันธ์	ข้าราชการสำนักงาน เลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ	เลขานุการคณะผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญไทย

การประชุมประกอบด้วย

๑. พิธีเปิดการประชุม

มีขึ้นในช่วงเช้าของวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ทำเนียบประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีนาย Janedjri M. Gaffar เลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นผู้กล่าวรายงานต่อประธานในพิธีและผู้เข้าร่วมการประชุมมีสาระสำคัญ ดังนี้

การประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญครั้งนี้ เป็นหนึ่งในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองวาระการดำเนินการครบรอบ ๘ ปี ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ทั้งนี้การประชุมนี้จัดขึ้นบนหลักการที่ว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดและจำเป็นที่สุด โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ได้รับความเห็นชอบโดยประชาชนผ่านกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งแต่ละประเทศจะมีประสบการณ์และการดำเนินการที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกัน ย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อทุกประเทศ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงได้จัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น ภายใต้หัวข้อหลัก คือ รัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และมีหัวข้อย่อย ๓ หัวข้อคือ

๑. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญหรือสถาบันที่เทียบเท่าในการส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย
๒. กระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตย
๓. กลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรต่างๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญ

การประชุมครั้งนี้มีประเทศต่างๆ ส่งคณะผู้แทนจากศาลรัฐธรรมนูญและรัฐสภาเข้าร่วมการประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๒๓ ประเทศ นอกจากนี้ยังมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สมาชิกรัฐสภา ผู้แทนจากกระทรวงต่างๆ คณบดีและอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมถึงสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ทั้งจากภายในประเทศและนานาชาติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกภาคส่วนภายในสังคม

ถ้อยแถลงโดยศาสตราจารย์ ดร. Mohammad Mahfud MD ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีสาระสำคัญ ดังนี้

สาธารณรัฐอินโดนีเซียได้มีการปฏิรูปทางการเมืองและรัฐธรรมนูญอย่างจริงจังตั้งแต่ ๑๓ ปีที่ผ่านมา พลังทางสังคมและจิตวิญญาณในการเปลี่ยนแปลงยังผลให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในแง่ของกฎหมายและสถาบันภายใต้รัฐธรรมนูญ

ความสำเร็จดังกล่าวนับเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งอันเป็นผลจากการทำงานและความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมภายในประเทศ ทั้งนี้ หนึ่งในองค์กรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมระบอบประชาธิปไตยมาจนถึงปัจจุบันได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ที่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ๘ ปี

แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะยังเป็นองค์กรที่ใหม่แต่ก็ได้รับความเชื่อมั่นและศรัทธาจากสาธารณะ ทั้งนี้เพราะผลการตัดสินในคดีความต่างๆ ส่งผลให้เกิดบรรทัดฐานทางกฎหมาย นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่าเป็นสถาบันของรัฐที่มีบทบาทในการส่งเสริมให้อินโดนีเซียเป็นรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นหนึ่งในองค์กรที่ดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและมีอำนาจหน้าที่ในการพิพากษาคดีให้เป็นไปตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ รวมถึงให้เป็นไปอย่างถูกต้องยุติธรรม ทั้งนี้หลักการในการดำเนินการที่สำคัญที่สุดของศาลรัฐธรรมนูญคือ ความเป็นอิสระ

ความเป็นอิสระถือเป็นเสาหลักในการดำเนินการของฝ่ายตุลาการในทุกๆ ประเทศ ซึ่งสำหรับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียนั้น นอกจากความเป็นอิสระจากอำนาจรัฐต่างๆ แล้ว ยังเป็นอิสระจากกระแสกดดันจากมวลชน องค์กรที่มีชื่อกิจกรรมของรัฐ (NGOs) รวมทั้งพรรคการเมืองอีกด้วย ซึ่งความเป็นอิสระเหล่านี้ล้วนทำให้ศาลรัฐธรรมนูญได้รับความเชื่อถือและศรัทธาจากสังคม

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างเสริมและดำรงไว้ซึ่งบทบาทที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญระหว่างประเทศต่างๆ ร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถึงแม้ว่าหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยจะมีได้แตกต่างกัน กล่าวคือประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจในการดำเนินการใดๆ ก็ตามของรัฐ ดังนั้นในวาระการดำเนินการครบรอบ ๘ ปี ของศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญขึ้น

สุนทรพจน์เปิดการประชุมโดยนาย Susilo Bambang Yudhoyono ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีสาระสำคัญ ดังนี้

ขอแสดงความยินดีต่อศาลรัฐธรรมนูญเนื่องในวาระครบรอบ ๘ ปี ของการดำเนินงาน การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญครั้งนี้ นับเป็นเกียรติสำหรับสาธารณรัฐอินโดนีเซียอย่างยิ่ง

หัวข้อหลักของการประชุมครั้งนี้ที่ว่าด้วยรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ นับเป็นหัวข้อที่ต้องตามข้อเท็จจริงและเหมาะสมที่สุด เพราะทุกๆ ประเทศล้วนมุ่งหวังที่จะพัฒนาประเทศของตนให้เป็นรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง สาธารณรัฐอินโดนีเซียเองก็เช่นกัน

สถานการณ์โลกในปัจจุบันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีผลกระทบต่อพัฒนาการของมนุษยชาติ ทั้งนี้เพราะระบอบประชาธิปไตยได้รับการยอมรับมาอย่างยาวนานว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด เนื่องจากระบอบประชาธิปไตย กำหนดให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐ

ในการวางรากฐานการบริหารราชการแผ่นดินนั้น ทุกประเทศจะต้องให้ความสำคัญกับหลักการของประชาธิปไตยและนำมาใช้อย่างจริงจังเพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์แห่งชาติที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน

สำหรับรัฐสมัยใหม่นั้น ผลประโยชน์แห่งชาติและข้อกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนภายในรัฐแล้วนั้น จะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้นประชาธิปไตยจึงเป็นหลักการพื้นฐานส่วนรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกรอบการดำเนินการตามหลักการประชาธิปไตย ที่จะใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและเป็นวิถีชีวิตร่วมกันของประชาชนภายในสังคม

การจะมีรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น รัฐจักต้องมีวาระการดำเนินการ ดังนี้ ๑. กำหนดให้อำนาจของฝ่ายตุลาการมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ ๒. บัญญัติกฎหมายและนโยบายต่างๆ ตามหลักและวิธีการที่เป็นประชาธิปไตย และ ๓. กำหนดโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้มีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างกัน

ถึงแม้ว่าหลักการของระบอบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับอำนาจของประชาชนในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินคล้ายคลึงกันในทุกๆ ประเทศ แต่รากเหง้าและการดำเนินการจะแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากในแต่ละประเทศนั้น ต่างก็มีลักษณะเฉพาะของมุมมองต่อหลักการประชาธิปไตยดังเช่นสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ระบอบประชาธิปไตยได้รับการยอมรับและเป็นแนวทางในการบริหารราชการแผ่นดินมาอย่างช้านาน แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้ง ระบอบประชาธิปไตยก็ยังเป็นระบอบการปกครองประเทศตลอดมา

อย่างไรก็ตาม มุมมองต่อระบอบประชาธิปไตยและการดำเนินการต่างๆ ของรัฐนั้น เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยและอิทธิพลต่างๆ กล่าวคือ ความไม่พอใจต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลโดยประชาชนในประเทศ สามารถนำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตราต่างๆ ได้

ระบอบประชาธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าประเทศของเรายังไม่พัฒนามาถึงจุดที่ประชาธิปไตยมีรากฐานที่มั่นคงถาวร แต่การปฏิรูปทางการเมืองเพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยภายในประเทศก็ยังดำเนินต่อไป

สำหรับศาลรัฐธรรมนูญนั้น ถือเป็นองค์กรสำคัญที่มีบทบาทในการปกป้องระบอบประชาธิปไตย สิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงเสริมสร้างกลไกของความสัมพันธ์ในการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างองค์กรต่างๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมในครั้งนี้จะทำให้เราได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญและรัฐสภาของประเทศต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญต่อไป

นาย Susilo Bambang Yudhoyono ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียกล่าวสุนทรพจน์เปิดการประชุมในระหว่างพิธีเปิดการประชุม เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ทำเนียบประธานาธิบดี

พลเอก อีร์เตซ มีเพียร์ หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย และนายซัช ชลวร หัวหน้าคณะผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญไทยในระหว่างพิธีเปิดการประชุม เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ทำเนียบประธานาธิบดี

๒. การประชุมเต็มคณะ

มีขึ้นในช่วงบ่ายของวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรม Shangri-La มีผู้นำเสนอเอกสารทางวิชาการ ดังนี้

นาย H.M. Taufiq Kiemas ประธานสภาที่ปรึกษาประชาชน (People's Consultative Assembly – PCA) แห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย นำเสนอเอกสารทางวิชาการเรื่องสี่เสาหลักแห่งชีวิตของชาติและรัฐ รากฐานสำคัญของรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ปฐมบท

การปฏิรูปรัฐธรรมนูญเป็นหนึ่งในวาระการปฏิรูปทางการเมืองของประเทศ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายในการเป็นรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์แบบมากขึ้น ทั้งนี้ หลักการสำคัญได้แก่ การเน้นย้ำอำนาจของประชาชนภายในประเทศ ซึ่งจะไม่ถูกกำหนดจากส่วนกลางหรือสภาที่ปรึกษาประชาชนเพียงองค์กรเดียว ดังเช่นในอดีต แต่ผ่านทางองค์กรภาครัฐที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และการดำเนินการขององค์กรเหล่านั้น (ตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘))

เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า หลักการประชาธิปไตยนั้นไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่จะมีการปฏิรูปเพื่อความสมบูรณ์สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กระบวนการปฏิรูปจึงไม่มีวันเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์แบบ หากแต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในบริบทของกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยนั้น ประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญเป็นก้าวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ด้านพัฒนาการของประชาธิปไตยภายในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ทั้งนี้ เพราะการถือกำเนิดขึ้นของรัฐธรรมนูญภายใต้หลักการที่ว่าอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนและกำหนดให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมาย-

สูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดิน การนำหลักการดังกล่าวไปใช้ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมานับเป็นพัฒนาการทางประชาธิปไตย โดยมีสภาที่ปรึกษาประชาชนทำหน้าที่หลักในฐานะตัวแทนของประชาชน

๒. สภาที่ปรึกษาประชาชนหลังการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ

สถานะของสภาที่ปรึกษาประชาชนหลังการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ มิได้เป็นองค์กรสูงสุดของรัฐอีกต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการผูกขาดอำนาจขององค์กรหนึ่งองค์กรใดเพียงองค์กรเดียว อันจะนำไปสู่รูปแบบเผด็จการที่ไม่พึงปรารถนา

ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่หลักของสภาที่ปรึกษาประชาชน หลังการปฏิรูปรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๘ มีดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมและบังคับใช้รัฐธรรมนูญ
๒. รับรองการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี และ/หรือ รองประธานาธิบดี
๓. ถอดถอนการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี และ/หรือ รองประธานาธิบดีในระหว่างวาระการดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ
๔. ดำเนินการสรรหารองประธานาธิบดีในกรณีที่ตำแหน่งดังกล่าวว่างลง
๕. ดำเนินการสรรหาประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีในกรณีที่ตำแหน่งดังกล่าวทั้งสองว่างลงหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อีกต่อไป

ถึงแม้ว่าอำนาจหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาประชาชนจะค่อนข้างจำกัด แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ดังกล่าวสำคัญและสอดคล้องกับหลักการและยุทธศาสตร์พื้นฐาน เพราะอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายพื้นฐานของรัฐที่ว่าด้วยการสรรหาและการถอดถอนผู้มีอำนาจ อันได้แก่ ประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี

๓. สี่เสาหลักในฐานะรากฐานของรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

สี่เสาหลักของรัฐประกอบด้วยแผนพัฒนาหรือที่มีชื่อเรียกว่า Pancasila รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย พ.ศ. ๒๕๔๘ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันท่ามกลางความหลากหลาย

สี่เสาหลักดังกล่าวบัญญัติไว้ในบทนำของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งสี่เสาหลักดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาภายในประเทศที่ครอบคลุมการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งความเข้าใจ ต่อหลักการประชาธิปไตยและการดำเนินการพื้นฐานของรัฐ การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของประเทศอันจะนำไปสู่การดำเนินการต่างๆ ของรัฐ

ทั้งนี้ การสร้างความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติของหลักการดังกล่าวนี้ มิได้เป็นความรับผิดชอบของบุคคลหนึ่งบุคคลใด หากแต่ต้องอาศัยการสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ

ดังนั้น การจะเป็นรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์และมีคุณภาพนั้น การดำเนินการของรัฐภายใต้องค์กรต่างๆ จะต้องคำนึงถึงหลักการของสี่เสาหลักเป็นสำคัญ

๔. บทสรุป

หลักการสำคัญของสี่เสาหลักดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวอย่างถาวรในการดำเนินการสร้างรัฐ-ประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งความหลากหลายของประชากรภายในประเทศสามารถทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้เนื่องจากหลักการที่ว่า ผลประโยชน์สูงสุดจะต้องเป็นของประชาชนและประเทศชาติ

ความเข้าใจร่วมกันต่อหลักการดังกล่าวย่อมส่งผลให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่เข้มแข็ง ก้าวพ้นปัญหาต่างๆ ทั้งภายในประเทศและจากภายนอกประเทศได้

นาย Marzuki Alie ประธานสภาผู้แทนราษฎร (The House of Representatives) แห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย นำเสนอเอกสารทางวิชาการเรื่องบทบาทของสภาผู้แทนราษฎรแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียในการเสริมสร้างคุณค่าแห่งประชาธิปไตย มีสาระสำคัญ ดังนี้

ข้อความที่ว่า “อำนาจเป็นของประชาชน” ซึ่งระบุไว้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่าอำนาจสูงสุดนั้นอยู่ในมือของประชาชน ซึ่งรัฐประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นอำนาจของประชาชนอยู่เหนือสิ่งอื่นใด

ทั้งนี้ ในระบอบประชาธิปไตยที่ได้รับการยอมรับทั่วไปนั้น จะมีผู้แทนของประชาชนที่ใช้อำนาจและควบคุมการใช้อำนาจ ซึ่งก็คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล อย่างไรก็ตาม อำนาจที่ได้รับจะต้องสามารถตรวจสอบได้และอำนาจนั้นจะต้องถูกจำกัดเพื่อเป็นการป้องกันการมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จหรือเป็นเผด็จการ

โดยหลักการของการจำกัดอำนาจนั้น คือ ประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลนั้นอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ในรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น การจำกัดอำนาจทำได้โดยการแบ่งสรรและกระจายอำนาจผ่านทางองค์กรของรัฐต่างๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญ

อำนาจของรัฐบาลจะแบ่งออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการตรากฎหมาย ฝ่ายบริหารมีอำนาจในการบริหารให้เป็นไปตามกฎหมาย และฝ่ายตุลาการมีอำนาจในการตัดสินคดีตามกฎหมาย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้วทั้งสิ้น ๔ ครั้ง อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรของรัฐ กล่าวคือ นอกจากสภาผู้แทนราษฎรแล้วยังมีสภาผู้แทนราษฎรประจำภูมิภาค (Regional Representatives Council) ที่ผู้แทนได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในภูมิภาค และการกำเนิดขององค์กรของรัฐองค์กรใหม่คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้นอำนาจด้านการบริหารดำเนินการภายใต้ประธานาธิบดี อำนาจด้านนิติบัญญัติดำเนินการภายใต้สภาผู้แทนราษฎรและสภาผู้แทนราษฎรประจำภูมิภาค และอำนาจด้านตุลาการดำเนินการภายใต้ศาลสูง และศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับสภาผู้แทนราษฎรแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียมี ๓ อำนาจหน้าที่หลัก ได้แก่ การตรากฎหมาย อนุมัติงบประมาณแผ่นดินและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งการเสริมสร้างคุณค่าแห่งประชาธิปไตยในการทำหน้าที่หลักทั้งสาม ของสภาผู้แทนราษฎรทำได้โดยการเปิดพื้นที่สำหรับสาธารณะในการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของสาธารณะสำคัญยิ่งต่อกระบวนการตรากฎหมาย การควบคุมการใช้งบประมาณแผ่นดิน และการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมของสาธารณะเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางและเป็นความสัมพันธ์ระหว่างทั้งรัฐบาลกลางและส่วนภูมิภาคผ่านทางองค์กรของรัฐต่างๆ องค์กรทางสังคม สถาบันการศึกษา องค์กรวิชาชีพและองค์กรอื่นๆ ภายในสังคม สภาผู้แทนราษฎรแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของสาธารณะที่จะส่งผลให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงทำให้สาธารณะยอมรับบทบาทของสภาผู้แทนราษฎร

โดยสรุป สภาผู้แทนราษฎรแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียในฐานะองค์กรตามระบอบประชาธิปไตย ดำเนินการอย่างเต็มกำลังในการเสริมสร้างคุณค่าแห่งประชาธิปไตย และพร้อมที่จะยอมรับคำติชมและข้อเสนอแนะจากสาธารณะ ซึ่งเป็นกระบวนการปกติของระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้สภาผู้แทนราษฎรแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียยังพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับองค์กรภาคีอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ อันรวมถึงศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การตรวจสอบการถ่วงดุลตามอำนาจหน้าที่ดำเนินไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในประเทศ

นาย Irman Gusman ประธานสภาผู้แทนราษฎรประจำภูมิภาค (Regional – Representatives Council) แห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียนำเสนอเอกสารทางวิชาการเรื่องการเสริมสร้างรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีสาระสำคัญดังนี้

นับตั้งแต่มีการปฏิรูปทางการเมืองของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญจากระบอบเผด็จการไปสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้น พัฒนาการทางการเมืองของสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้เข้าสู่ช่วงของการหลอมรวมระหว่างความเป็นรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญและธรรมาภิบาล

ถึงแม้ว่าจนกระทั่งปัจจุบันพัฒนาการทางการเมืองของสาธารณรัฐอินโดนีเซียจะเผชิญกับการชะงักงันในหลายๆ ช่วง เนื่องจากการเปลี่ยนผ่านระหว่างรัฐบาลหนึ่งไปสู่อีกรัฐบาลหนึ่ง จนกระทั่งถึงรัฐบาลชุดปัจจุบัน แต่สาธารณรัฐอินโดนีเซียสามารถเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้เพราะหลักการสำคัญของประชาธิปไตย

ในช่วงเวลาของการครองอำนาจภายใต้ระบอบเผด็จการทหารที่กินเวลาอย่างต่อเนื่องและยาวนานถึง ๓๒ ปี จนกระทั่งล่มสลายในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ศูนย์กลางทางอำนาจอยู่ที่รัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียวยังผลให้เกิดช่องว่างระหว่างภูมิภาคและสร้างความไม่พอใจให้กับชุมชนต่างๆ เหล่านั้นเป็นอย่างยิ่ง เห็นได้จากการเดินขบวนประท้วงและเรียกร้องการเป็นรัฐอิสระแห่งใหม่

อย่างไรก็ตาม สาธารณรัฐอินโดนีเซียสามารถหลีกเลี่ยงการแยกตัวของรัฐอิสระแห่งใหม่ได้ ซึ่งแตกต่างกับประเทศต่างๆ ที่แยกตัวเป็นอิสระจากสหภาพโซเวียต เช่น ยูโกสลาเวียที่มีรัฐอิสระแยกตัวออกมาและเกิดเป็นประเทศใหม่ถึง ๖ ประเทศ กล่าวคือ เซอร์เบีย บอสเนีย โครเอเชีย มอนเตเนโกร สโลวีเนีย และมาเซโดเนีย ทั้งนี้เพราะเกิดการปฏิรูปทางการเมืองในปี พ.ศ. ๒๕๔๑

การปฏิรูปทางการเมืองนี้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทั้งความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และวัฒนธรรมภายในสังคม นอกเหนือจากนั้น แนวคิดเรื่องการเป็นรัฐประชาธิปไตยได้ทำให้เกิดการยอมรับในหมู่ประชาชนชาวอินโดนีเซียมาอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีความเชื่อที่ว่าหลักการประชาธิปไตยจะทำให้เกิดการยอมรับภายในสังคมของประเทศมุสลิม แต่สาธารณรัฐอินโดนีเซียพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลกสามารถนำหลักคุณค่าของศาสนาอิสลามมาใช้ร่วมกับหลักการประชาธิปไตยได้ เช่น ความอดกลั้น ความกลมเกลียว อีสรภาพ ความยุติธรรม และความเท่าเทียม

สำหรับบางรัฐนั้นการเปลี่ยนผ่านเป็นเรื่องยากแต่สำหรับสาธารณรัฐอินโดนีเซียนั้น หลักการของระบอบประชาธิปไตยได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ปีพ.ศ. ๒๕๔๘ และผ่านกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้วทั้งสิ้น ๔ ครั้ง (ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ๒๕๔๓ ๒๕๔๔ และ ๒๕๔๕) รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถือเป็นความตกลงร่วมกันของคนทั้งประเทศ และทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติท่ามกลางความแตกต่างและหลากหลาย นอกจากนี้ ผลของการปฏิรูปทางการเมืองในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังก่อให้เกิดผลสำคัญในหลายเรื่อง กล่าวคือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้ง ๔ ครั้ง การกำหนดอำนาจหน้าที่และบทบาทของทหาร ความเป็นอิสระและการกระจายอำนาจ การปรับปรุงกฎหมาย การขจัดการฉ้อราษฎร์บังหลวง เพิ่มเสรีภาพให้กับสื่อมวลชน และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังกล่าวทำให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นรัฐประชาธิปไตยที่แท้จริงตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น กล่าวคือมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม สามารถจัดการเลือกตั้งอย่างโปร่งใสและเป็นประชาธิปไตย การให้ความสำคัญกับสิทธิของประชาชน (เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพของสื่อมวลชน) การเปิดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเกิดขึ้นของกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรของรัฐตามรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของสถาบันทางนิติบัญญัตินั้น นอกจากสภาที่ปรึกษาประชาชน และสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ยังมีสภาผู้แทนราษฎรประจำภูมิภาค ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีระบบรัฐสภาคู่ + ๑ หรืออาจกล่าวได้ว่ามีระบบ ๓ สภา

การเกิดขึ้นของสภาผู้แทนราษฎรประจำภูมิภาคเป็นผลสืบเนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ ทั้งนี้ เนื่องจากจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจระหว่างสถาบันทางนิติบัญญัติ และยังเป็นการรับรองการมีผู้แทนของภูมิภาคในการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของภูมิภาคอย่างแท้จริง

ประชาธิปไตยส่งผลให้เกิดพัฒนาการทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ปัจจุบันอินโดนีเซียเป็นสมาชิกของกลุ่ม G20 และยังคงดำรงตำแหน่งประธาน ASEAN เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าประชาธิปไตยก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศทั้งในภาคการเมือง ภาคสังคม และภาคเศรษฐกิจ มีแนวโน้มที่ว่าภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ สาธารณรัฐอินโดนีเซียจะเป็น ๑ ใน ๑๐ มหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก

สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นหลักฐานที่ยืนยันได้ว่าประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้แก่ทุกภาคส่วนในสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน สื่อสารมวลชน และอื่นๆ ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา หากไม่มีการนำหลักการประชาธิปไตยที่แท้จริงมาใช้ก็ยากที่พัฒนาการต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้

คณะผู้แทนรัฐสภาไทยและคณะผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญไทยในระหว่างการประชุมเต็มคณะ เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรม Shangri - La

๓. การอภิปรายกลุ่ม

มีขึ้นในช่วงเช้าและบ่ายของวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรม Shangri – La โดยมีวาระการอภิปราย ดังนี้

วาระที่ ๑ หัวข้อ บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ผู้ดำเนินการอภิปรายในวาระที่ ๑ คือ นาง Paulus Hadi Suprpto อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Diponegoro และมีผู้นำเสนอเอกสารทางวิชาการ ดังนี้

นาย Uzak Bazarov ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถานนำเสนอเรื่อง การปฏิรูปประชาธิปไตย พัฒนาการภาคประชาสังคม และอำนาจหน้าที่ของรัฐในสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน มีสาระสำคัญ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถานได้กำหนดเป้าหมายสูงสุดในการสร้างรัฐประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ โดยแบ่งโครงสร้างทางอำนาจออกเป็น ๓ ฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรของรัฐตามรัฐธรรมนูญต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการถ่วงดุลอำนาจดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีบทบาทสำคัญตามรัฐธรรมนูญในการดำเนินการวินิจฉัยและตัดสินคดีต่างๆ อย่างเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงใดๆ ซึ่งผลการตัดสินหรือคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญถือเป็นผลสูงสุดและผูกมัดการดำเนินการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

นายเฉลิมพล เอกอรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทยนำเสนอเรื่อง บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย มีสาระสำคัญ ดังนี้

ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการของประเทศไทยนั้นทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญผ่านทางรัฐสภา กระทรวง ทบวง กรม และศาล ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการป้องกันหลักการสูงสุดของรัฐธรรมนูญ รวมถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในประเทศ ซึ่งผลของการตัดสินหรือคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องนำไปปฏิบัติตามคำพิพากษาไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ รวมถึงองค์กรอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตุลาการทุกคนล้วนมีความเป็นอิสระ และไม่หวั่นไหวต่อกระแสใดๆ ที่พยายามจะกดดัน

นาย Johannes Schnizer ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียนำเสนอเรื่อง ความท้าทายและอุปสรรคของศาลรัฐธรรมนูญในการเสริมสร้างหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีสาระสำคัญ ดังนี้

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียถือเป็นศาลรัฐธรรมนูญที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ซึ่งได้ถูกบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้ในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๔๖๓ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานาธิบดีมีอำนาจในการรับรองคำตัดสินหรือข้อเสนอแนะของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปปฏิบัติ โดยที่องค์กรของรัฐทุกองค์กร รวมถึงกองทัพอยู่ภายใต้อำนาจการบริหารของประธานาธิบดี ยกเว้นการดำเนินการด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

อย่างไรก็ตาม มีตัวอย่างของผลการตัดสินคดีหนึ่งที่รัฐไม่ยอมปฏิบัติตามโดยทันที ได้แก่ กรณีข้อพิพาทเรื่องทำเลการติดตั้งป้ายบอกทางสองภาษา ณ เมือง Kaernten

นอกจากนี้ ความเป็นอิสระของสื่อมวลชนก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพราะสื่อมวลชนนำเสนอกระบวนการทำหน้าที่ในการตัดสินคดีความต่างๆ รวมถึงการวินิจฉัยข้อเสนอแนะของศาลรัฐธรรมนูญโดยละเอียด ดังนั้นสื่อมวลชนจึงต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระอย่างแท้จริง

ปัจจัยสำคัญสูงสุดที่มีผลต่อการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ คือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาของสาธารณชนที่มีต่อองค์กร การจะได้อำนาจซึ่งความเชื่อมั่นและศรัทธาของสาธารณชน ย่อมเป็นผลสืบเนื่องจากการตัดสินใจที่ถูกต้องและเป็นธรรมปราศจากอคติใดๆ รวมถึงเป็นที่เข้าใจของสาธารณชนต่อการตัดสินใจใดๆ ของศาล

วาระที่ ๒ หัวข้อ กระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตย

ผู้ดำเนินการอภิปรายในวาระที่ ๒ คือ นาย Okky Burhamzah อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Hassanuddin และมีผู้นำเสนอเอกสารวิชาการ คือ

นาย Hidayat Nur Wahid ประธานคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร แห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย นำเสนอเรื่องกระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีสาระสำคัญ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ บัญญัติไว้อย่างชัดเจนถึงการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ในขณะเดียวกัน ยังบัญญัติอำนาจขององค์กรอื่นๆ ของรัฐตามรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน

ทั้งนี้ กระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียนั้นให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายในสังคม เพื่อนำเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติ นอกจากนี้ยังกำหนดให้กระบวนการต้องเปิดเผยต่อสาธารณชนผ่านช่องทางต่างๆ ของรัฐ รวมถึงสื่อมวลชน ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทที่สำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ

นายประจितต์ โรจนพฤกษ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้แทนรัฐสภาไทย นำเสนอเรื่องกระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย มีสาระสำคัญ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๐) บัญญัติให้รัฐสภาไทย แบ่งออกเป็นสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ซึ่งแต่ละสภาสามารถประชุมแยกและประชุมร่วมกันได้ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ทั้งนี้ หนึ่งในหน้าที่สำคัญของรัฐสภาคือการตรากฎหมายเพื่อนำมาสู่การบังคับใช้ภายในประเทศ ซึ่งกระบวนการตรากฎหมายเริ่มจากสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ ร่างพระราชบัญญัติมีการนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยกระทรวงต่างๆ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างน้อย ๒๐ คน หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างน้อย ๑๐,๐๐๐ คน เป็นต้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาพระราชบัญญัติและเห็นชอบในหลักการแล้ว จักต้องนำเสนอต่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน หากเกินจากระยะเวลา ๖๐ วันดังกล่าว จักถือว่าวุฒิสภาให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติ

ในกรณีที่วุฒิสภาได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติตามระยะเวลาที่กำหนด นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้นำร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบโดยรัฐสภาขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒๐ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติจากรัฐสภา เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวบังคับใช้เป็นกฎหมายภายในประเทศได้

ในกรณีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยและส่งร่างพระราชบัญญัติกลับมา
ยังรัฐสภาหรือไม่ส่งคืนมายังรัฐสภาแต่ยังไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยภายใน ๙๐ วัน รัฐสภาจะต้องมีการพิจารณาร่าง-
พระราชบัญญัติฉบับใหม่อีกครั้ง หากรัฐสภามีมติรับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓
นายกรัฐมนตรีจึงต้องนำร่างพระราชบัญญัติที่ส่งกลับทุกกระทงมอบถวายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงลง-
พระปรมาภิไธยอีกครั้งหนึ่ง หากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยและส่งร่างพระราชบัญญัติ
กลับมายังรัฐสภาภายใน ๓๐ วัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น
กฎหมายใช้บังคับได้เสมือนหนึ่งว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติตามที่สภาผู้แทนราษฎรนำเสนอให้ยับยั้งร่าง-
พระราชบัญญัติฉบับใดก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร หากวุฒิสภาต้องการแก้ไข
เพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วย
กับการแก้ไขเพิ่มเติมให้ดำเนินการต่อตามกระบวนการปกติ หากสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับร่าง-
พระราชบัญญัติที่แก้ไขโดยวุฒิสภาให้แต่ละสภาตั้งบุคคล ซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้นๆ ในจำนวน
เท่ากัน ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างนั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันรายงานและ
เสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อทั้งสองสภา ถ้าทั้งสองสภาต่างเห็นชอบด้วยกับ
ร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามกระบวนการปกติ ถ้าสภาใด
สภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติฉบับใดก่อน

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจะมีบทบาทในกระบวนการดังกล่าวในกรณีที่หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่
มีอยู่ของทั้งสองสภาเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม
รัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภาแล้วให้
ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยและแจ้งให้
นายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว หรืออีกกรณีหนึ่ง หากนายกรัฐมนตรีมีความเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติมีข้อความ
ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ
วินิจฉัยและแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยเร็ว

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้น ให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการเพื่อ
ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่าง-
พระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญให้ร่างพระราชบัญญัติ
นั้นเป็นอันตกไป

ทั้งนี้ จะเห็นว่ารัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนมีบทบาทที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญในกระบวนการ
ตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

นายประจิดต์ โรจนพฤกษ์ ผู้แทนรัฐสภาไทย นำเสนอเอกสารวิชาการ เรื่อง กระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยในระหว่างการอภิปรายกลุ่มวาระที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรม Shangri - La

วาระที่ ๓ หัวข้อ กลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรต่างๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ผู้ดำเนินการอภิปรายในวาระที่ ๓ คือ นาย Raudin Anwar ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ แห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และมีผู้นำเสนอเอกสารวิชาการ คือ

Tan Sri Arifin bin Zakaria ประธานตุลาการศาลสูง รัฐมาลาया ประจำศาลสหพันธรัฐแห่งประเทศมาเลเซีย นำเสนอเรื่องระบบการทำงานขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญของประเทศมาเลเซีย มีสาระสำคัญ ดังนี้

ระบบการทำงานของรัฐบาลมาเลเซียนั้นมีการประยุกต์จากระบบรัฐสภาของสหราชอาณาจักร (Westminster Parliamentary System) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐมีอำนาจสูงสุด โดยที่อำนาจหน้าที่ของรัฐสภานั้นกำหนดโดยรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐ

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐกำหนดกรอบการดำเนินการและอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ของรัฐ และได้แบ่งอำนาจหน้าที่ออกเป็น ๓ ฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ

แม้ว่ามาเลเซียจะไม่มีศาลรัฐธรรมนูญ แต่อำนาจหน้าที่ของศาลสหพันธรัฐในการวินิจฉัยเจตนาารมณัของรัฐธรรมนูญ นอกเหนือไปจากอำนาจหน้าที่ในการตัดสินคดีความอื่นๆ แล้ว จึงสามารถเทียบเคียงได้ว่า ศาลสหพันธรัฐเปรียบเหมือนศาลรัฐธรรมนูญของมาเลเซีย ซึ่งวัฒนธรรมการดำเนินการของฝ่ายตุลาการที่ดำรงมาอย่างยาวนาน ได้แก่ ความเป็นอิสระและการใช้อำนาจหน้าที่อย่างถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้ หากปราศจากความ เป็นอิสระและการใช้อำนาจหน้าที่อย่างถูกต้องแล้ว กลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจก็จะมีประสิทธิภาพ

นาย Engin Yildirim ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐตุรกี นำเสนอเรื่อง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐตุรกี มีสาระสำคัญดังนี้

ศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งภายในรัฐประชาธิปไตยสมัยใหม่ แม้ว่าจะมีการถกเถียงกันในหลายประเด็น เช่น ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ แต่รัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญก็มีอาจปฏิเสธอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้

ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีการถกเถียงกันในประเด็นต่างๆ แต่สิ่งหนึ่งที่ศาลรัฐธรรมนูญควรคำนึงถึงในการดำเนินการ คือ การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อเป็นการส่งเสริมหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

สาธารณรัฐตุรกีไม่เคยมีการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญเลยจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้ก่อตั้งขึ้นหลังจากมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอันเป็นผลสืบเนื่องจากการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ หลังจากนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นองค์กรที่มีอำนาจและบทบาทอย่างมากในเมืองของตุรกี อีกทั้งยังก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างกว้างขวางภายในสังคม

ศาลรัฐธรรมนูญถูกมองว่าเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการรักษาอำนาจของระบอบและองค์กรของชนชั้นปกครองภายในประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้พยายามแก้ไขข้อกล่าวหาดังกล่าว โดยให้มีการลงประชามติต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญและเพิ่มกระบวนการร้องเรียนหรือฟ้องร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ประชาชนหรือองค์กรต่างๆ ถูกผู้มีอำนาจปกครองละเมิดสิทธิโดยชอบตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้พลังทางสังคมจากภายนอกมีบทบาทมากขึ้น ทั้งนี้ ระยะเวลาจะเป็นเครื่องตัดสินการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐตุรกีว่าจะสร้างเสริมรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญและหลักเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้มากน้อยเพียงใด

๔. พิธีปิดการประชุม

มีขึ้นในช่วงบ่ายของวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรม Shangri – La โดยมีผู้กล่าวสรุปผลการประชุม ดังนี้

นาย Janedjri M. Gaffar เลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กล่าวรายงานสรุปผลการประชุม มีสาระสำคัญ ดังนี้

ในช่วงระหว่างสองวันที่ผ่านมา ตั้งแต่พิธีเปิดการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้เข้าร่วมการประชุมได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ อย่างหลากหลายอันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์และการดำเนินการตามระบอบประชาธิปไตยของทั้งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรเทียบเท่าเพื่อการเสริมสร้างหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย กระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตย และการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรต่างๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียในฐานะเจ้าภาพจัดการประชุมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลของการประชุมนี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการดำเนินการของทุกๆ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรเทียบเท่ารวมถึงรัฐสภาของประเทศที่เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้

นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย กล่าวถ้อยแถลงในนามของผู้เข้าร่วมการประชุมมีสาระสำคัญ ดังนี้

ผมมีความเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่านต้องการกล่าวขอบคุณร่วมกับผมต่อเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้ ที่จัดการประชุมได้เป็นอย่างดี ทั้งในส่วนของ การต้อนรับที่อบอุ่น และการเตรียมการด้านเนื้อหาสาระของการประชุมที่มีประสิทธิภาพ

การประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี อีกทั้งผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งมีทั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรเทียบเท่า ประธานรัฐสภาจากประเทศต่างๆ จากทั่วทุกภูมิภาคทั้งเอเชีย แอฟริกา ยุโรป และสหรัฐอเมริกาต่างให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการประชุมครั้งนี้เป็นอย่างดี ผมจึงขอแสดงความยินดีในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้ไปยังเจ้าภาพจัดการประชุมทุกๆ ฝ่าย

นอกจากนั้น ผมขอแสดงความยินดีต่อวาระการดำเนินการครบรอบ ๘ ปี ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งในรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญถือเป็นบทบัญญัติสูงสุด ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงเปรียบเสมือนเกราะป้องกันรัฐธรรมนูญ ซึ่งรวมถึงการป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วย ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงเป็นหนึ่งในองค์กรสำคัญที่เป็นเสาหลักของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย จะยังคงเป็นเสาหลักที่สำคัญต่อสังคมภายในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และในโอกาสนี้ผมขออวยพรให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ประสบผลสำเร็จต่อเนื่องในทุกๆ ปีต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร. Mohammad Mahfud MD ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กล่าวสุนทรพจน์ปิดการประชุม มีสาระสำคัญ ดังนี้

แม้ว่าการประชุมครั้งนี้เสร็จสิ้นลงแล้วแต่ไม่ได้หมายความว่าหน้าที่ของพวกเราเสร็จสิ้นลง หากแต่ยังมีหน้าที่ในการเสริมสร้างรัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นต่อไป ดังนั้นผมจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลของการประชุมในครั้งนี้จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดผลต่อการพัฒนารัฐประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของประเทศที่เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้

๘ ปี ของการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นองค์กรที่ใหม่ แต่จากการสนับสนุนของทุกภาคส่วนภายในประเทศทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทเป็นองค์กรของรัฐที่สำคัญตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งตลอดระยะเวลา ๘ ปีที่ผ่านมาศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการตัดสินและวินิจฉัยคดีตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อเสริมสร้างหลักการประชาธิปไตยและในหลายๆ กรณีทำให้เกิดบรรทัดฐานและข้อสรุปต่อประเด็นปัญหาต่างๆ

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียอยู่ในระหว่างการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ กล่าวคือเป็นสถาบันฝ่ายตุลาการที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง โปร่งใสและสามารถตรวจสอบกระบวนการบริหารและจัดการภายในองค์กรได้

นอกจากนี้ ผลของการดำเนินการต่างๆ ของศาลรัฐธรรมนูญยังทำให้สังคมตระหนักถึงสิทธิและอำนาจหน้าที่ของพลเมืองในประเทศ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และคาดหวังว่าในอนาคตข้างหน้าศาลรัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่ให้ความรู้แก่สังคมทุกภาคส่วนได้ดียิ่งขึ้นอีก

ท้ายสุดนี้ผมขอขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง ขออวยพรให้ทุกท่านเดินทางกลับประเทศอย่างปลอดภัยและขอให้พระเจ้าคุ้มครองทุกท่านตลอดไป

บทบาทของคณะผู้แทนรัฐสภาไทย

คณะผู้แทนรัฐสภาไทยได้เข้าร่วมการประชุมในวาระต่างๆ ทุกวาระ โดยนอกเหนือจากการอภิปรายกลุ่มวาระที่ ๒ ที่นายประจิดต์ โรจนพฤกษ์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะผู้แทนรัฐสภาไทยได้นำเสนอเอกสารวิชาการ เรื่องกระบวนการตรากฎหมายในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยแล้ว คณะผู้แทนรัฐสภาไทยยังได้เข้าเยี่ยมชม-คารวะศาสตราจารย์ ดร. Mohammad Mahfud MD ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ โดยพลเอก ธีรเดช มีเพียร ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย ได้กล่าวขอบคุณศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียในฐานะเจ้าภาพที่ได้ให้การต้อนรับและจัดการประชุมในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

ประเทศไทยและอินโดนีเซียยังถือว่าเพิ่งจะอยู่ในระยะเริ่มต้นสำหรับการมีศาลรัฐธรรมนูญ โดยประเทศไทยก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญมาแล้ว ๑๒ ปี ส่วนอินโดนีเซีย ๘ ปี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งสองประเทศจะต้องเรียนรู้ ร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน อันจะทำให้เกิดผลดีต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของทั้งสองประเทศและต่อภูมิภาค

ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้กล่าวขอบคุณและแสดงความยินดีอย่างยิ่งที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการประชุมในครั้งนี้ โดยส่งคณะผู้แทนจากทั้งรัฐสภาและศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมการประชุม ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียให้ความสำคัญและติดตามบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญของประเทศไทยอย่างใกล้ชิด เพราะศาลรัฐธรรมนูญของประเทศไทยได้ตัดสินและวินิจฉัยคดีความที่สำคัญต่างๆ มากมาย ทั้งในส่วนของกาญบพรรคการเมือง และการถอดถอนนายกรัฐมนตรี ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียใช้เป็นกรณีศึกษาในการดำเนินการและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าตลอดระยะเวลาของการประชุมนี้ ประเทศไทยและสาธารณรัฐอินโดนีเซียจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ของทั้งศาลรัฐธรรมนูญและรัฐสภาของทั้งสองประเทศอย่างใกล้ชิด

พลเอก ธีรเดช มีเพียร หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย รับมอบของที่ระลึกจากศาสตราจารย์ ดร. Mohammad Mahfud MD ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียในระหว่างการเยี่ยมชม-คารวะ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรม Shangri - La

พลเอก อีร์เตซ มีเพียร หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย มอบของที่ระลึกให้แก่นายธนาธิป อุบัติศฤงค์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงจากร์ตา ในระหว่างงานเลี้ยงอาหารค่ำเพื่อเป็นเกียรติแก่คณะผู้แทนรัฐสภาไทยและคณะผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญไทย เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต

นอกจากนี้ คณะผู้แทนรัฐสภาไทยและคณะผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญไทยยังได้เข้าร่วมงานเลี้ยงอาหารค่ำซึ่งนายธนาธิป อุบัติศฤงค์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงจากร์ตา เป็นเจ้าภาพเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต

นายกรัณ จันทจรส์วัฒน์
นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ
กลุ่มงานกิจการพิเศษ
สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ
เลขาธิการคณะผู้แทนรัฐสภาไทย
ผู้จัดทำ